

N:o 27.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 17 Maj 1883.
— — — — — Andra Kammaren den 17 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, om antagande af en Lag
angående tillsättning af presterliga tjänster.*

(Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 23 och 39.)

Till Konungen.

En förändring i våra presterliga befordringslagar är högeligen af behöfvat påkallad. Både Regering, Riksdag och Allmänt Kyrkomöte hafva ock arbetat på frågans lösning, ehuru skiljaktiga meningar om sättet orsakat, att den ännu är olöst. Frågans vigt och betydelse för vårt kyrkliga församlingslif göra dock, att hon icke kan eller får falla. Så väl kyrkan i dess helhet, den särskilda församlingen och den enskilde församlingsmedlemmen, som ock presterskapet lida under det oeffterrättighetstillstånd, som nu är rådande i fråga om tillsättning af själasörjare, och motse med längtan en bättre ordning.

Riksdagen, hos hvilken framställningar i ämnet skett, har därför, med hufvudsaklig anslutning till det förslag i frågan, som Eders Kongl. Maj:t afgaf till 1879 års Riksdag, för sin del antagit en *Lag angående*

tillsättning af presterliga tjänster af den lydelse, bilagan Litt. A till denna skrifvelse utvisar.

Vid handläggningen af ärendet har Riksdagen förnämligast fäst sig vid de uti detsamma förekommande hufvudfrågor, nemligen om grunderna för upprättande af förslag till presterliga tjänster och om upphörande af pastoratens nuvarande klassifikation, om rösträtten och röstgrunden vid prestval, samt om rättigheten att kalla fjerde profpredikant.

Af nu gällande lagstiftning om upprättande af förslag till presterliga tjänster och om pastoratens klassifikation synes framgå, det man ansett de presterliga lägenheterna vara snarare en uppmuntran till inhemtande af lärdom och en belöning för gjorda tjänster än ett fält för lärarens och själasörjarens verksamhet och därför varit mera betänkt på att genom lag skydda de sökandes rätt än befordra församlingarnas gagn och bästa. Ty icke kan väl påstås, att en församling, som gifver sin pastor stora inkomster, har mera behof af en lärd själasörjare än en mindre, och icke heller att en liten församling har mera behof af den erfarenhet, som en långvarig tjänstgöring medför, än en stor församling. Lärdomsförtjänster utgöra ingen ovilkorlig säkerhet därför att den, som innehar dem, är en lämplig och passande själasörjare; och så vida som ålder i tjänst ej är identisk med duglighet, så vida som fastmer den tid inträffar, då den förra med den med åren följande bräcklighet snarare minskar och förtager den senare, så blifver denna befodringsgrund, om ej sämre, dock ingalunda bättre än den förstnämnda. Dessa befodringslagar leda också, enligt hvad erfarenheten ofta gifvit vid handen, derhän, att församlingarna, utan tillbörligt afseende på deras särskilda behof, blifva med själasörjare försedda. Den ena församlingen kan ofta mera än den andra, till följd af särskilda omständigheter, beroende dels af religiösa rörelser inom församlingen, dels ock af materiella förhållanden, såsom församlingens vidsträckthet, invecklad kyrklig ekonomi och dylikt, kräfva en sådan kraftfull verksamhet af dess själasörjare, som icke kan förväntas vare sig hos den, hvilken hufvudsakligen åt studier egnat sitt föregående lif, eller hos den, hvilken, ofta under tärande näringsbekymmer, förnött sin mannaålders kraft inom den inskränkta verksamhetskretsen af ett sacellani eller en kapellförsamling.

Riksdagen finner derjemte, lika med hvad vid föregående handläggning af frågan uttalats ej mindre inför Eders Kongl. Maj:t i Statsrådet, än äfven af Högsta Domstolens fleste ledamöter, att, då Regeringsformens 28 § såsom allmänna befodringsgrunder vid tillsättande af

embeten uppställer förtjenst och skicklighet, det ej låter sig försvara att för presterliga tjänster i allmänhet eller för vissa slag af dem uppställa andra befordringsgrunder.

Beträffande nu gällande stadganden om rösträtt och röstgrund vid prestval, har man länge varit ense derom, att dessa stadganden icke vidare äro hållbara. Men beträffande grunderna för den röstberäkning, som skulle sättas i stället, hafva meningarne delat sig. De olika meningarne torde kunna hänföras under tvenne hufvudklasser, de som hylla *personlighetsprincipen*, och de, som hylla *skattegrunden*. Då den rena personlighetsprincipen, huru tilltalande den än må vara för den kristliga känslan af allas likhet inför Gud och allas gemensamma religiösa behof, icke torde kunna komma att, åtminstone i den närmaste framtiden, tillämpas, har man påyrkat en s. k. förstärkt personlighetsprincip, enligt hvilken en röstberättigad skulle ega en röst för egen person och dessutom en för hvarje hos honom mantalsskrifven, till den evangelisk-lutherska kyrkan hörande person, hvilken icke sjelf egde rättighet att i valet deltaga. Nämda s. k. förstärkta personlighetsprincip synes hvila på samma grund som den rena personlighetsprincipen, och har därför fått å sig öfverflyttade sympatierna för denna; men deremot kan anmärkas, hurusom man med densamma skulle bygga röstberäkningsgrunden vid prestval på de i allmänhet skiftande och särskildt för närvarande till förändring föreslagna bestämmelserna i mantalsskrifningsförordningen, och hurusom med skäl torde kunna betviflas, om denna princip i sin tillämpning beträffande t. ex. större egendomsegare eller större fabrikanter och industriidkare, hos hvilka ofta ett mycket stort antal icke å kyrkostämma röstberättigade personer äro mantalsskrifne, skulle tillfredsställa förväntningarna. *Skattegrunden* återstår således, och den kan naturligen på mångahanda sätt modifieras. Om en ren tillämpning af den samma beträffande fastighet anhöllo Rikets Ständer i sin underdåniga skrifvelse af den 18 Juni 1866. Rikets Ständer anförde, att mot det stadgade röstberäkningssättet hos Rikets Ständer åtskilliga anmärkingar blifvit framställda, på grund hvaraf yrkats förändrade föreskrifter i detta hänseende. De klagomål, som mot nämnda röstberäkningssätt försports, rörde hufvudsakligen de missförhållanden mellan de enligt lag röstberättigade, till hvilka den antagna grunden för utöfvande af rösträtt i tillämpningen ledde, samt det tidsödande räknebesvär, som af röstberäkningssättet förorsakades vederbörande valförrättare. Att dessa klagomål ej fördes utan skäl, kunde icke vara tvifvel underkastadt, då man kände, dels att hemmantalet, i synnerhet det oförmedlade, icke utgjorde någon lämplig grund för bestämmande af

kommunala rättigheter och skyldigheter, dels ock att, till följd af den på senare tid långt utsträckta hemmansklyfningen, flertalet af de vid prestval i allmänhet afgifna röster utgjordes af brutna tal, hvilkas skyndsamma och tillförlitliga hopsummerande fordrade en räknefärdighet, som icke alltid finge hos valförrättaren förutsättas. Dessa olägenheter kunde dock otvifvelaktigt afhjelpas och röstberäkningsgrunden bestämmas i mera öfverensstämmelse med kommunallagarne, än för närvarande egde rum, utan att någon väsentlig rubbning i bestående förhållanden behöfde ske. Rikets Ständer ansåge nemligen, att, derest såsom röstberäkningsgrund vid prestval, så väl för jordbruks- som andra fastigheter, bestämdes fastigheternas taxeringsvärde och desamma derefter åsatt fyrktal, all anledning till skälig klagan skulle blifva undanröjd. Derigenom skulle rösträttigheten blifva jemnare och mera rättvist fördelad samt äfven deras fordringar, hvilka ville hafva rösträtten lämpad efter det större eller mindre bidrag, man lemnade till presterskapets aflöning, i möjligaste måtto tillfredsställas, på samma gång som all nödig enkelhet vid röstsummeringen blefve valförrättarne beredd. Med anledning häraf anhöllo Rikets Ständer i underdånighet, det Kongl. Maj:t täcktes, med ändring af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843, i nåder förordna, att rösträtt vid dylikt val så väl för jordbruks- som andra fastigheter, hvilkas innehafvande, enligt ofvan nämnda nådiga förordning, berättigade till deltagande i valet, skulle utgöras efter fastigheternas taxeringsvärde och, desamma i enlighet dermed åsatt fyrktal.

Enligt detta förslag skulle sålunda rösträtt fortfarande som förut endast ega rum för fastighet, men beräknas efter fyrktal eller efter samma grund, som för rösträtt å kyrkostämma finnes stadgad. Samma grundtanke eller *fyrktalet* såsom röstgrund genomgår samtliga till innevarande Riksdag afgifna framställningar, med ett undantag, i det att äfven påyrkats, att rösträtt vid prestval skall tillkomma en hvar, som till presterskapets aflöning bidrager, i förhållande till den afgift, han enligt behörigen godkänd debiterings- och uppbördslängd till bestridande af aflöningen erlägger.

Denna sist nämnda röstgrund kan Riksdagen icke gilla. Det må väl vara sant, att i allmänna angelägenheter inflytandet å deras afgörande bör stå i förhållande till uppoffringarna, men detta gäller dock ingalunda obetingadt i fråga om val och allra minst i fråga om prestval. En dylik röstgrund skulle ock, i en tid, då man på alla områden sträfvar efter att så vidt möjligt utjemna förhållandena å olika trakter af landet, i och för prestval skapa snart sagdt lika många spe-

ciallagar, som det gifves olikartade prestlönekonventioner, göra rösträtten beroende af dessa för viss tid och utan hänsigt till det användande, som nu är i fråga, fastställda konventioner samt dymedelst vålla mångfaldiga missförhållanden och svårigheter, hvilka senare icke skulle blifva minst beträffande de, låt vara ej så många, pastorat, i hvilka äldre konventioner fortfarande äro i tillämpning.

Enligt Riksdagens tanke bör man i förevarande afseende bygga på den allmänna, redan öfver hela landet gällande kyrkostämmoförordningens grund samt, om än icke utan vissa, till och med stora, modifierationer, för rösträtt vid prestval antaga samma grunder som för rösträtt å kyrkostämma.

Hvad angår de modifierationer, fyrktalet härvid bör undergå, hafva flere olika förslag blifvit framställda. Derjemte bör här erinras, hurusom vid 1879 års riksdag, ej mindre Eders Kongl. Maj:t än dåvarande Lag-Utskott, uti de då afgifna förslag i ämnet, ansett jemkningen beträffande församling å landet böra innefatta, att rösträtt, som tillkomme någon för andra beskattningsföremål än fastighet, icke finge åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljes bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund, och att icke heller någon finge med rösträtt, hvarom nu är sagdt, i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarade en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Till denna jemkning ansluter sig Riksdagen, dock så, att ordet »fastighet» utbytes mot »jordbruksfastighet», hvadan det endast blifver för *jordbruksfastighet*, som rösträtten å kyrkostämma kommer att, utan någon allmän reduktion, gälla äfven beträffande prestval, och att beträffande rösträtt för jordbruksfastighet sättes ett relativt röstmaximum af en femtedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Visserligen komma härigenom egare af jordbruksfastighet å landet i allmänhet att utöfva ett ganska stort inflytande å prestvalen, men det torde icke heller kunna anses obilligt, att, då fastighetsegarne hittills varit de enda röstberättigade samt hufvudsakligen aflöna presterskapet, man åtminstone åt egare af jordbruksfastighet, som onekligen representera det mest stadigvarande intresset, lemnar rösträtt för i allmänhet hela fyrktalet. Det bör ej heller förbises, att, då om rösträtts utöfning skall gälla hvad för kyrkostämma är stadgadt, för fastighet, som innehafves af landbo eller arrendator, innehafvaren skall rösta, samt att denna rösträtt icke ens genom särskild öfverenskommelse kan jordegaren förbehållas; och då nu de flesta stora jordegendomar äro i sin helhet eller delvis upplåtna åt landbor, blir sålunda den på egendomen belöpande rösträtt fördelad å många särskilda personer.

Enär de industriella verk och inrättningar, med hvilka annan fastighet än jordbruksfastighet är förenad, icke kunna anses representera ett lika stadigvarande intresse som jordbruksfastighet, utan oftast äro med afseende å sin, af verksamhetens omfång bestämda, betydelse för kommunen, ja, med afseende å sin tillvaro beroende af föränderliga konjunkture, men deras egare, då konjunkturena vore gynsamma, i många församlingar skulle komma att, till följd af dåvarande höga taxeringsvärden, å prestval utöfva ett inflytande, som — ingalunda betingadt af förhållandena, betraktade under en längre följd af år — skulle kunna i hög grad förminska, om icke tillintetgöra öfrige röstegandes berättigade inflytande, har Riksdagen funnit äfven beträffande dessa, likasom beträffande öfriga beskattningsföremål, rösträtten böra inskränkas till en femtedel af fyrktalet.

Nedsättningen af rösträtten till en femtedel för alla andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet kan visserligen förefalla väl stor, men Riksdagen har icke bort lemna obeaktadt, att de personer, hvilka en dylik nedsättning drabbar, icke i synnerlig mån bidraga till prestens aflöning och, hvad beträffar andra beskattningsföremål än fastighet, icke förut egt någon rösträtt vid prestval, samt att vid en så stor öfvergång i sättet för tillsättande af presterliga tjänster, som förslaget i öfrigt onekligen innebär, nödig försigtighet torde föreskrifva att icke på en gång allt för mycket bryta med alla i nu ifrågavarande hänseende bestående förhållanden. Då emellertid äfven med denna nedsättning till en femtedel af rösträtten för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet i flere församlingar ett fåtal röstegande ändock skulle blifva de ensamt bestämmande, har det ansetts erforderligt att derjemte bestämma ett relativt röstmaximum af en femtiondedel af kommunens hela röstetal å kyrkostämman.

Hvad beträffar rätten att kalla fjerde profpredikant, så hafva på senare tiden konsistoriella församlingar flerfaldiga gånger hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t måtte, i uppkommen ledighet, utnämna kyrkoherde i pastoratet i den för tillsättning af kyrkoherde i regala gäll stadgade ordning, och några gånger har Kongl. Maj:t ock bifallit en dylik anhållan.

Om några bevis erfordrades å ett hos de konsistoriella församlingarna känt behof att få kalla fjerde profpredikant, så utgöra dylika ansökningar sådana bevis; och Riksdagen anser, att detta allt starkare och starkare framträdande behof, som allt mera tager karakteren af en berättigad fordran, måste, för kyrkans egen skull, i en snar framtid tillfredsställas, åtminstone hvad beträffar kyrkoherdetjänster.

Om ock Riksdagen till fullo behjertar de många talande skäl, som kunna anföras för att utsträcka församlings rätt att kalla fjerde profpredikant till alla presterliga tjenster, finner Riksdagen dock försigtigast vara att för närvarande stanna vid utsträckning af denna rätt till kyrkoherdebefattningarna i konsistoriella gäll. Riksdagen har deremot ansett, att, vid sådan kallelse, församling icke bör vara bunden af ännu kvarstående bestämmelser om indigenatsrätt, utan att åt församling bör lemnas rätt att, vid kallelse till fjerde profpredikant, gå utom stiftet och uppsöka den i församlingens tanke lämpligaste hvar helst inom riket han än är till finnandes. Sådant torde nemligen både vara öfverensstämmande med sjelfva kallelserättens natur och kunna bereda församlingarna afsevärda fördelar.

Enligt vår kyrkoförfattnings grunder bör eller kan emellertid den särskilda församlingen icke tänkas såsom något för sig helt och hållet sjelfständigt och fristående, utan måste uppfattas såsom en lem i kyrkokroppen, såsom *ett* organ för det inom kyrkan rådande kyrkliga lifvet, och äfven kyrkostyrelsen bör därför hafva något inflytande i fråga om tillsättningen af den särskilda församlingens herde och härigenom äfven ega något medel att i sin mån å församlingen inverka i sådan rigtning, att genom tillsättningen tillgodoses församlingens särskilda behof, hvilket, i samma mån som det är stort, icke kan af församlingen sjelf eller dess majoritet alltid fullt riktigt uppskattas. Det har därför varit en vår lutherska kyrkoförfattning genomgående grundsats, den der ännu synes hafva stora skäl för sig, att, beträffande presterliga tjenster, förslagsrätten och utnämningrätten icke böra vara förenade hos samma kyrkliga myndighet eller korporation. Detta skulle dock blifva fallet, derest konsistoriel församling skulle ega både att kalla fjerde profpredikant och att, sedan han, på grund af denna församlingens kallelse, blifvit jemte öfrige förut föreslagna å förslaget uppförd, bland de sålunda föreslagna — om ock efter annan röstgrund än vid kallelsen — sjelf utse en, och troligen fjerde profpredikanten, till sin kyrkoherde. Riksdagen har till följd häraf ansett sig böra stadga, att, beträffande kyrkoherdetjenst i konsistorielt gäll, församlingens begäran af fjerde profpredikant skall anses innebära, att hon, så vidt angår tillsättande för den gången af den lediga kyrkoherdetjensten, eftergifver den henne eljest tillkommande rätt att vid valet utkora en af de tre på förslaget uppförda samt, derest den till fjerde profpredikant kallade prestmannen antager kallelsen och, af domkapitlet alltså å förslaget uppförd, vid valet blifvit stäld under omröstning, hänskjuter till Konungen, hvilken ju är svenska kyrkans högste styresman, att af de först å förslaget

uppförda och fjerde profpredikanten utnämna den, som profvas skickligast och mest förtjent.

Då, derest äfven i dessa fall extra ansökningsrätt skulle ega rum, få konsistoriella församlingar torde komma att begagna den på sådana vilkor dem lemnade rätten att kalla fjerde profpredikant, hvilken rätt ock då kunde blifva, i förhållande till den rätt beträffande tillsättning af sin kyrkoherde, de för närvarande ega, ganska illusorisk, har Riksdagen funnit Konungen vid sin utnämningrätt böra vara bunden inom de å förslaget uppförda, d. v. s. de ursprungligen derå af domkapitlet uppsatta och den sedermera på grund af församlingens kallelse derå uppförde fjerde profpredikanten.

Fråga har visserligen uppstått, huruvida nu ifrågavarande stadgande står i öfverensstämmelse med 30 § Regeringsformen, som innehåller, att de så kallade konsistoriella gäll skola vara vid deras valrätt bibehållna; men Riksdagen uppfattar för sin del nämnda bestämmelse såsom hufvudsakligen afseende att bevara de konsistoriella gällens valfrihet mot obehöriga ingrepp från konungamaktens sida, men ingalunda så, att, om en konsistoriel församling — i fullt medvetande af att genom denna åtgärd utnämningrätten inom förslaget öfvergår till Konungen — skulle besluta att till fjerde profpredikant begära prestman utom förslag, och Konungen, på grund af församlingens sålunda med stor majoritet åt honom för den gången öfverlåtna rätt, skulle utnämna till kyrkoherdetjensten, detta skulle vara stridande mot nämnda paragrafs vare sig ordalydelse eller andemening. Med en dylik sträng bokstafstolkning skulle man ock komma derhän att förklara äfven bestämmelsen i § 40 af förevarande förslag om rätt för domkapitlet att i visst fall välja innehafvare af konsistoriel kyrkoherdetjenst stridande mot 30 § Regeringsformen, likasom ock på samma anmärkning all fråga om fjerde profpredikant i fråga om kyrkoherdetjenst i konsistoriella gäll skulle böra förfalla, då härigenom enligt denna uppfattning obehörig inskränkning skulle ske i minoritetens rätt.

Då Riksdagen icke utsträckt rätten att kalla fjerde profpredikant till komministers- och kapellpredikantsbefattningar, äro i § 13 mom. 2 af Riksdagens förslag införda särskilda bestämmelser om de skiljaktiga följder, som, beträffande olika presterliga tjänster, församlings förklarande, att hon åtnöjes med ofullständigt förslag, skall anses beträffande tjänstens besättande medföra.

Då stadgandet i § 5 i förslaget derom, att prest ej må, medan han innehar förslag till presterlig tjänst, uppföras på förslag till annan presterlig tjänst, afser äfven den prestman, som enligt § 27 mom. 5

blifvit på grund af församlings kallelse till fjerde profpredikant å förslag uppförd, är i § 14 tydlig bestämmelse gifven, hvilken, beträffande den begränsade rätten att afsäga sig förslag, innan val egt rum, likställer prestman, som såsom fjerde profpredikant blifvit å förslag uppförd, med den prestman, som annars blifvit satt å det af domkapitlet först upprättade förslag.

Riksdagen, hvilken, på nu angifna grunder och, beträffande de delar af förslaget, som öfverensstämma med motsvarande i Eders Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till 1879 års Riksdag, på de skäl, som då anfördes för Eders Kongl. Maj:ts proposition, för sin del antagit, såsom förut är nämndt, hosföljande *Lag angående tillsättning af presterliga tjänster*, får sådant för Eders Kongl. Maj:t härmed tillkännagifva.

Med undersätlig vördnad,

o. s. v.

Stockholm den 17 Maj 1883.

Lag

angående tillsättning af presterliga tjänster.

Med upphäfvande af förordningen om prestval den 1 April 1843 samt af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar i öfrigt innehålla stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall, der ej anorlunda stadgadt är, det domkapitel, under hvilket tjänsten lyder,

ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning ledig, med utsättande af den tid, inom hvilken ansökningarna till densamma skola vara ingifna.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom trettio dagar efter den, då ansökningstid gått till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjenstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjenst njute prest befodringsrätt endast inom det stift, han tillhör, der icke han, efter ty i § 27 sägs, varder af församling i annat stift kallad till fjerde profpredikant eller eljest enligt denna lag eger vidsträcktare rätt eller ock sådan rätt är honom särskildt af Konungen meddelad.

2. Befodringsrätt till presterlig tjenst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befodrning komma i fråga.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjenst, eller medan besvär, som han anført öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjenst.

§ 6.

1. Den, som är till komministers- eller kapellpredikantstjenst utnämnd men densamma icke tillträdt, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjenst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjenst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjenst, hvartill han senast blef befördrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjenst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjenst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjenstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjensten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på förslaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjenst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjenst dittills varit anförtrödt, jemte hans tjenstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemngoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjenstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjenstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annan dermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjenstledighet, den tid icke må vid tjänstårsberäkningen afdragas. För tjenstgöring före fyllda tjugutre år må tjänstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjänstebefattning, der sökanden flere sådana samtidigt bestridt.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjänstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjänst äfven för notarie- och amanuensstjänster vid domkapitlen, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjänstår. Ej må någon såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid omröstning till förslag skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalen tillfallit. Hafva flere än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt, då skall först mellan dem skiljas genom särskild omröstning. Falla vid sådan ny eller särskild omröstning rösterna lika, gifver ordförandens röst utslaget.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjänsteförteckning och jemväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets pröfning egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behörige sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve den eller de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behörige, företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behörige sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behörige, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, och är fråga om komministers- eller kapellpredikantstjänst samt

endast en å förslaget uppförd, varde det förklarande lika med val ansedt; är åter fråga om kyrkoherdetjenst, eller äro till komministers- eller kapellpredikantstjenst två å förslaget uppförda, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjenstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, eller nöjes församlingen icke åt ofullständigt förslag, anmäle domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej, innan val egt rum, afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjensten sökte, eller, der han, på sätt i § 27 sägs, blifvit af församlingen kallad till fjerde profpredikant, efter det han sådan kallelse antog, vunnit annan befordran, eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den sökta tjensten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han af domkapitlet från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfares vidare som i § 13 sägs; skolande, der någon förut förslaget sökt men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke, utan att han densamma uttryckligen förnyat, komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med predikande och altartjenst i församlingens kyrka, eller, om tjensten omfattar flere församlingar, och domkapitlet icke annorlunda

bestämmer, i moderförsamlingens kyrka. Är med den lediga tjänsten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjänst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet, om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling, der han aflägger prof, utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göre derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägg domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjänstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjänst. Är han förut der anställd, då må han kunna med tjänstgöringen fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågo- och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anföres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda, eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prestman dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag öfverensstämmer.

2. Visas, att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person

hvad för kyrkostämma är stadgadt; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund, och att icke heller någon må i valet deltaga med större röstetal för jordbruksfastighet än en femtedel, och för andra beskattningsföremål än en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt ensamt bråktal, åtnjutes därför en röst; uppkommer, jemte helt tal, bråktal, skall bråktalet bortfalla.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit eller, i enlighet med vederbörande kyrkostämmas förslag, varder af Konungen faststald, skall gälla hvad derom är eller, i enlighet med kyrkostämmans förslag, blifver af Konungen förordnadt. Lag samma vare i fråga om särskild röstgrund vid prestval i pastorat, som omfattar både stads- och landsförsamling, så ock om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodag för beredande af val till kyrkoherdetjenst ege församlingen, om hon det önskar, begära, att uppgifven prestman skall såsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras, och må fråga härom väckas allenast af den, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstädes är. Begäres till annan presterlig tjenst fjerde profpredikant, varde frågan ej upptagen.

2. Är frågan så väckt, som nu sagdt är, då skall genom omröstning utrönas, huruvida församlingen äskar fjerde profpredikant. Bifaller församlingen det derom väckta förslag med den röstöfvervigt, hvarom i nästföljande moment stadgas, och är endast en prestman uppgifven, vare han till fjerde profpredikant begärd. Äro två eller flere prestmän uppgifna, anställs ny omröstning till utrönande, hvilken af

dem skall till fjerde profpredikant begäras. Omröstningen skall öppet verkställas, och må endast den rösta, som jemlikt mom. 1 behörig är att i frågan talan föra. Hvar röstandes mening varde för en röst räknad.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförda röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samme prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som är obehörig att på förslaget uppföras eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stående församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

6. Har, då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, prestman till följd af församlingens kallelse blifvit såsom fjerde profpredikant å förslaget uppförd och vid valet stäld under omröstning, skall med tjentens tillsättande för den gången så förfaras, som i § 41 mom. 2 sägs.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsette valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall öppet verkställas och i öfrigt sålunda, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvare de i den justerade vallängden förekomma. Vid uppropet framträde till valbordet en hvar väljande för sig att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträdte och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17—30 i afseende å profpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stäld under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, å nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt, att vittnen höras må, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgadt.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad, eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrättaren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt, och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet behörigen uppropad, eller rösträtt blifvit någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göre domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmäldt till det protokoll, som innehåller beslutet.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogild.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § omförmälda grund, bör, derest afseende skall å besvären fästas, dervid fogas bevis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning, intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anföras, må af domkapitlet anmärkning mot valåtgärderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöre domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den

dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvära.

§ 37.

Är till presterlig tjenst, å hvilken domkapitlet skall utfärda fullmakt, val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig eller aflidit eller fått förslaget sig afsäga, varde tjensten kungjord till ny ansökning ledig. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till kyrkoherdetjenst, som Konungen skall tillsätta, val hållet, och inträffar, att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarna äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han af domkapitlet från förslaget skild; skolande i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet aflidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid prestval icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göra derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förses med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna lag annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flere, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flere, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje dom-

kapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt. Fullmakten skall dateras den dag, valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

1. Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

2. Lag samma vare i fråga om konsistoriel kyrkoherdetjenst, der af församlingen till fjerde profpredikant begärd prestman blifvit å förslaget uppförd och vid valet stäld under omröstning; egande i sådant fall Konungen att till tjensten utnämna en af de å förslaget uppförda.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad, eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskildt förunnad. Enahanda rätt tillkomme ock tjenstgörande hofpredikant, som fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälle hvad derom är eller blifver af Konungen stadgadt.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna lag skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Maj 1884.

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är kungjord till ansökning ledig, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar, som, då denna lag träder i tillämpning, är, utöfver hvad i lagen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.